

Dkt. Marv Wilson, Manabii, Kipindi cha 2, Utangulizi Unaendelea

© 2024 Marv Wilson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Marv Wilson katika mafundisho yake kuhusu Manabii. Huu ni kipindi cha 2, Utangulizi Unaendelea.

Sawa, tuanze darasa kwa neno la maombi leo, tafadhali. Bwana, ni vizuri kuwa watoto wako kujua kwamba uko pamoja nasi kila wakati. Tukielewa mapigo ya moyo ya Manabii wa Israeli, tunajua kuna kabod Adonai, uwepo wa kimungu, utukufu wa Mwenyezi, ambaye aliishi ndani ya watu wake ambao ulipatikana kwa njia nyingi.

Tunakushukuru kwamba utukufu wako umekuja na kufurika katika maisha yetu kupitia utendaji wa mwisho wa uwepo wa Mungu hapa duniani katika nafsi ya Mwanao, Bwana wetu Yesu Kristo. Tunakushukuru kwamba umedhihirika kwetu kama Manabii walivyotamani siku ambayo haki na haki vitakusanyika na kupatikana katika mwisho. Tunaomba kwamba tuendeleze kazi hiyo ya ukombozi.

Tunaweza kukutegemea kukamilisha kazi hiyo na kutusaidia kushiriki katika kile kilichokuwa muhimu sana kwa Mungu wa Israeli aliyewaita watu wake kubadilisha ulimwengu, kujali rehema, haki, na upendo thabiti. Ninaomba haya kupitia Kristo Bwana wetu. Amina.

Sawa, leo, nataka kuendelea na kugusa mambo mengine kadhaa ya awali. Mara ya mwisho nilitoa kauli kwamba tuko katika uelewa wa kawaida wa unabii leo. Mara nyingi kuna wazo hilo la matukio na utabiri wa siku zijazo.

Inatazamia mambo yajayo. Kwa Manabii ilikuwa ni ujumbe zaidi katika wakati huu na wakati huu. Nami nitazungumzia zaidi kuhusu hilo.

Nilisema tunapofungua Biblia zetu tunapofungua Biblia ya Kiebrania, Waebrania walitupa Manabii. Waliweka Manabii sawa katikati ya Biblia. Mara ya mwisho, tulitumia neno Tanakh.

Unaenda kwenye duka la vitabu na unataka kununua nakala ya Biblia ya Kiebrania. Katika tafsiri kwa kawaida huitwa Tanakh. Na ingawa baadhi yanaingiliana na Kiingereza na Kiebrania, yanarejelea Torati, Nevi'im, na Ketuvim.

Maneno matatu, kifupi cha Tanakh. Katika Tanakh, nilisema kulikuwa na sehemu mbili kuu: Manabii wa zamani—Yoshua, Waamuzi, Samweli, na Wafalme, nne.

Kisha, Manabii wa mwisho, kuanzia na Isaya, Yeremia, Ezekieli, na Kumi na Wawili— waliwaita Manabii Kumi na Wawili kwa sababu tu ya ukubwa wao, Manabii Wadogo kama tunavyowarejelea.

Hakuna jambo dogo kuhusu ujumbe wao. Ingawa tutatumia muda mwingi kuwaangalia Manabii wadogo, haimaanishi kwamba wao ni duni kuliko au ni duni zaidi kuliko ujumbe au jumbe hizo zinazopatikana katika Manabii wakuu. Sasa, tukiendelea mbele zaidi, mambo machache tu kuhusu hatua zinazowezekeza za uwasilishaji wa ujumbe wa Manabii.

Kuna ushahidi wa kutosha katika Agano la Kale lenyewe kuonyesha kwamba Manabii wakati mwingine waliandika jumbe zao wenyewe. Hakika, Isaya 30, mstari wa 8 unamaanisha kwamba Manabii wangeweza kuandika na mara nyingi waliandika hivyo. Musa mwenyewe, Nabii mkuu zaidi kwa ufafanuzi wa Agano la Kale, hakika aliandika mambo mbalimbali kama Torati inavyoonyesha.

Pia, sio tu kwamba Manabii wakati mwingine waliandika ujumbe wao wenyewe, lakini wakati mwingine wangetumia mwandishi au neno la \$10,000 katika masomo ya Biblia, amanuensis. Na unasikia neno hilo, kwa mkono, linamaanisha kwa mkono. Na kwa hivyo, onyesho A la hili, bila shaka, lingekuwa Yeremia, ambaye alimtumia Baruku kama katibu na mwandishi wake binafsi.

Maandiko yanatuambia kuhusu Baruku katika sura ya 36, mstari wa 4, ambayo inasema, Yeremia alimwita Baruku, na Yeremia alipokuwa akisoma maneno yote ambayo Bwana alikuwa amemwambia, Baruku aliyaandika kwenye gombo. Yeremia 36, mstari wa 4. Bila shaka, Paulo aliajiri mwandishi katika matukio fulani. Paulo anasema katika moja ya barua zake, angalia ni kwa herufi kubwa gani nimewaandikia.

Labda Paulo alikuwa na tatizo la kuona. Baadhi wanadhani huo ulikuwa mwiba wake mwilini. Hatujui kwa uhakika.

Lakini, unakumbuka jina la mmoja wa waandishi wa Paulo aliyetajwa katika Agano Jipya? Sylvanus ndiye anayetajwa. Kwa hivyo, katika utamaduni huu wa Kiyahudi, Paulo alitumia katibu au mwandishi. Pia tunasikia katika mchakato wa jinsi nyenzo hizi za fasihi ya kinabii zilivyotufikia, wanafunzi wa manabii lazima walikuwa na jukumu fulani katika kuunda unabii huu.

Kama vile katika ulimwengu wa kisasa unavyo mwinjilisti mkuu anayejulikana kimataifa kama Billy Graham ambaye ana watu kwenye timu ambao huketi na kusikiliza. Wao ni sehemu ya mikutano mikubwa na hufanya hivi mara nyingi kwa mwaka. Wanazoea sana maneno na hadithi na kadhalika.

Hizi Talmudim , kama zinavyojulikana katika sehemu chache katika Biblia ya Kiebrania, ambapo Talmudim inaweza kutafsiriwa kama wanafunzi au hata wasomi. Kilicho nyuma ya neno hilo ni LMD, herufi hizo tatu. Mzizi unamaanisha kujifunza, kufunza.

Na inapowekwa katika shina lenye nguvu zaidi katika Kiebrania inamaanisha kufundisha. Lakini hawa walikuwa wanafunzi au wanafunzi walioshikilia maneno ya nabii na huenda waliandika baadhi ya maneno hayo. Baadhi ya wasomi wangeenda mbali zaidi na kusema kwamba manabii wana ujumbe mpana kama utu wa ushirika kama baadhi ya wasomi katika manabii wamezungumzia jukumu la wanafunzi hawa ambao huenda walikuwa muhimu katika uandishi na hata kuongeza mambo fulani baada ya kifo cha nabii.

Hatua ya tatu ya uwasilishaji inaweza kuwa ilihusisha makusanyo ambapo wakusanyaji labda baada ya kifo cha nabii, wakati mwingine mara moja katika visa vingine, labda hata wakiundwa ndani ya jumuiya ya imani kwa karne kadhaa. Wakusanyaji hawa wanaweza kuwa walisema, Tunapaswa kupata usawa hapa. Tusifanye yote kuwa hukumu.

Tuunganishe tumaini na hukumu. Wangepanga manabii na mafundisho mbalimbali ya kinabii katika mkusanyiko. Wengine wangeweza kupanga vifaa kwa mpangilio wa matukio.

Lakini hilo ni tatizo kubwa katika manabii, hasa katika kitabu cha Yeremia. Kwa sababu ukijaribu mbinu ya mpangilio wa matukio, kama tunavyoweza kusoma kitabu cha historia leo, haifanyi kazi kila wakati. Kwa kweli, onyesha hili, kwa wale ambao angalau mna uelewa mdogo wa manabii, mnasoma wapi kuhusu wito wa Isaya, kuagiza? Uko katika sura ya 6, sivyo? Unaweza kudhani itakuwa katika sura ya 1. Kwa upande mwingine, unapotaka kusoma wito wa Yeremia na kuagiza, unaenda kwenye sura ya 1 ya Yeremia.

Lakini katika kisa cha Isaya, tayari uko katika sura tano za kitabu, na kisha anasema, katika mwaka ule mfalme Uzia alipokufa, nilimwona Bwana. Na kwa hivyo, amepewa jukumu la kufanya kazi hiyo ya unabii. Hatua ya nne ya uwasilishaji wa fasihi ya unabii inaweza kuwa ilihusisha hatimaye wahariri au wahariri, kama wanavyoitwa wakati mwingine, ambao wangeweka makusanyo katika umbo lao la mwisho.

Labda kuongeza nyenzo za ziada za kihistoria. Bila shaka, unafahamu aina hii ya kitu kutoka Pentateuki, ambapo, kwa mfano, katika somo la siasa za kimataifa lililoandikwa katika Mwanzo 14, la wafalme wanne dhidi ya watano. Na unakumbuka wafalme waliozunguka Bahari ya Chumvi waliasi, na hivyo Kedorlaoma na wafalme wengine wakaja kutoka Mesopotamia.

Walishinda wafalme wa Kanaani wa eneo hilo. Walimkamata Lutu na kuelekea kaskazini. Na wanaishia wapi? Wanamchukua Lutu hadi Dani.

Na hapo ndipo Abramamwoko, huko Dani. Naam, katika Mwanzo, kama unavyojua, Dani alikuwa bado hajazaliwa. Kungekuwa na Ibrahimu, kungekuwa na Isaka, kisha kungekuwa na Yakobo.

Yakobo alimzaa Dani kama mmoja wa watoto wake, lakini mahali hapo hapakuitwa Dani wakati Abramamwoko. Kwa hivyo, wahariri hawa huenda waliunda au kuongeza maelezo fulani ya ziada ya kihistoria.

Simulizi la kifo cha Musa, bila shaka Kumbukumbu la Torati 34, ni nyongeza ya baada ya Musa. Na hata mtu ambaye angeshikilia kwa bidii kubwa uandishi wa Musa wa Musa. Wengi wetu hatuandiki mazishi yetu wenyewe mapema na kila kitu kilichotokea.

Kwa hivyo, hatuwezi kuwa na mtazamo wa kimakanika wa jinsi manabii walivyotujia. Kuna mabadiliko na uthabiti. Maandiko haya yametujia ndani ya jumuiya ya imani kwa mikono kadhaa tofauti inayohusika.

Hilo halipaswi kuwaondolea mamlaka yao au, kwa kweli, msukumo wao wa kimungu. Lakini mpangilio na uhariri wa manabii hawa, nyenzo nyingi tunazopata katika Agano la Kale, labda zilipitia uhariri mkubwa katika utumwa wa Babeli ambapo Wayahudi walichukua hati hizo, walipanga mpangilio wa Zaburi katika vitabu vitano vinavyofanana na Pentateuki. Labda Zaburi ya 1 ilikuwa ikizunguka-zunguka tu na rundo la Zaburi zingine, na kisha watu wakakusanyika, na wakasema, hebu tuangalie mpangilio hapa, hebu tujenge hadi kilele.

Kwa hivyo, hii ni nzuri sana. Tutaiita 150. Hiyo itakuwa njia nzuri ya kufikia kilele cha kitabu cha nyimbo za Israeli.

Na hivyo, mpangilio huo ulifanyika huku Zaburi yenyewe ikiwezekana ilikuwepo kwa miaka mingi sana kabla ya wakati huo. Kwa hivyo, wahariri au wahariri ni sehemu ya historia ya kibiblia. Tatizo langu binafsi linakuja na wale ambao, wakiwa na mapanga mkononi, walikata Biblia kuwa confetti na kuiharibu mwishowe kwa sababu ya kupitia maandishi kwa njia kali na, mwishowe, kuondoa sehemu kubwa ya Biblia kutoka kuwa kitu cha uadilifu.

Kama vile Semina ya Yesu ilivyofanya kwa Injili, angalia kama unaweza kupata misemo michache ambayo Yesu angeweza kusema. Naam, hilo halikuachii na hilo; ni Agano Jipya lisilo na maana lililopunguzwa hadi kuwa kitu chochote. Tunapaswa kuwa waangalifu kuhusu hilo kwa sababu dhana tunazotumia kuyashughulikia Maandiko na jinsi Maandiko yalivyotujia zinaweza kutuongoza kwenye hitimisho fulani la kibinafsi sana.

Ni Neno la Mungu. Na tunataka kuchukua ushuhuda wa Biblia yenyewe kwa ukweli kwamba ina faida, yaani, inaaminika, kwamba inaaminika. Maneno machache ya jumla ya faida.

Kuna maneno kadhaa ya jumla ambayo utapata katika Biblia kwa faida. Moja ni usemi huu: Mtu wa Mungu. Neno hilo linatumika kwa mara ya kwanza kwa Musa.

Tena, watu wengi hawamfikirii Musa kama nabii, lakini linatumika kwake kwanza katika Kumbukumbu la Torati 33 :1. Musa ni mtu wa Mungu. Neno hilo liliendelea hadi mwisho wa ufalme. Utalikuta limetumika katika 1 Samweli 9:6. Sasa, manabii hakika walikuwa watu wa Mungu kwa sababu Mungu aliwaita na ilibidi wawe watu wenye tabia na maadili na kanuni za juu za kiroho.

Lakini wakati huo huo, walikuwa wakitambua udhaifu wao kila wakati. Hakuna mtu aliyesimama kwenye foleni kuhusu wakala wa ajira, manabii wote watarajiwa watachukua maombi yako hapa. Kwa kweli, ni kinyume chake.

Watu wengi walijiepusha na kuwa nabii. Hakuna aliyejichukulia jukumu hilo kirahisi. Musa alikuwa na visingizio vinne kwa Mungu wakati Mungu alipomtaka awe nabii , awe nabii, na aende kwa Farao.

Isaya alikuwa na kazi ngumu. Katika kifungu hicho hicho kutoka Isaya 6, unajua, watu hawa, utawaenda, na macho yao yatakuwa vipofu, na mioyo yao itakuwa migumu na baridi. Hakutakuwa na mwitikio chanya.

Yeremia alionywa kuhusu jambo hilo hilo. Unajua, ni kama kujaribu kugonga milango ya shaba au kugonga kichwa chako ukutani. Haikuwahi kuahidiwa kuwa kazi rahisi na watu wengi, kama wangekuwa na chaguo lao, wangeiepuka.

Kwa njia, kulikuwa na wale waliokubali kwa sababu, hatimaye, iliwafikia. Ujumbe haukuwa wao, na yule ambaye angewapa nguvu kwa ajili ya kazi hii ngumu sana angekuwa mtu nje yao. Na hiyo ndiyo njia pekee ambayo wangepeweza kuvumilia wito kama huo kwa sababu haikuwa kazi rahisi au ya kupendeza. Kwa hivyo manabii walikuwa na ufahamu kwamba wanaweza kuwa watu wa Mungu kwa sababu hivyo ndivyo walivyoonekana mara nyingi na watu wengine.

Hiyo ilikuwa ni sifa kwa sababu ko amar Adonai mara nyingi ilikuwa fomula yao, asema Bwana. Na kwa hivyo, wito wao, bila shaka, ulitoka kwa Mungu, na walizungumza kama mmoja wa wawakilishi wa kimungu. Usemi mwingine utakaoupata katika manabii ni usemi wa jumla, mtumishi wangu, mtumishi wako, manabii.

Mmoja wa wasomi wakubwa wa Agano la Kale wa karne ya 20, tuna vitabu vyake kadhaa maktabani, Edward Joseph Young, EJ Young. Aliandika kitabu, Watumishi Wangu Manabii, ambapo alichukua kichwa hiki na kukitumia kama kitabu cha utangulizi wa manabii. Neno hili mtumishi ni neno kubwa sana, kubwa kwa sababu mara nyingi huhusishwa na nabii.

Hata wakati joho linapomfunika Yoshua, mikono tayari imemwekea Yoshua. Utume huo unaousoma katika kitabu cha Hesabu. Na, bila shaka, kuna njia nyingine ambayo mizizi ya Kiyahudi ya imani ya Kikristo ni muhimu sana.

Kanisa la kwanza halikubuni kuwekewa mikono, kama unavyosoma mara nyingi katika kitabu cha Matendo, au kama Paulo anavyoandika, usiruhusu mtu akuwekee mikono ghafla. Usiwe mgeni anayeingia katika huduma, lakini uwe na uzoefu fulani. Kuwa na watu wengine huko kukushauri kweli, au kama mtu alivyoniambia nilipowekewa mikono miaka michache baada ya seminari.

Kijana, je, kuna kitu kingine chochote unachoweza kufanya na maisha yako? Je, unaweza kuendesha tekisi? Je, unaweza kuingia katika biashara ya baba yako? Usije hapa kuwekewa mikono isipokuwa kuna kitu, na kuna sharti la kimungu kwamba ungekuwa mnyonge kama ungekuwa unafanya kitu kingine chochote. Kuna kitu katika maana hiyo ya wito ambapo unatambua kwamba kutumikia ni jinsi Musa alivyoielezewa—jinsi Yoshua na wale ambao wangemfuata.

Na kwa hivyo, kuwa mtumishi wa Mwenyezi ni kuwa nabii. Sio wakati wa mashindano ya kujenga falme au umaarufu. Usemi wa tatu wa jumla kwa nabii, Malaki Yahweh, haupaswi kuchanganywa na neno linalosikika kama Meleki, neno la Kiebrania kwa mfalme au mtawala.

Malaki Yahweh ni mjumbe wa Mungu. Wakati mwingine Malaki hutafsiriwa kama malaika. Malaika hufanya nini? Kwa kawaida hutuma ujumbe.

Ndiyo maana Angelos katika Agano Jipya la Kigiriki, gamma mbili pamoja zinalingana na NG kwa Kiingereza, Angelos au Malach kwa Kiebrania, wazo moja. Malaika au mjumbe, malaika wa Bwana au mjumbe wa Bwana. Na manabii walikuwa mmoja wa wajumbe wa kiroho wa Bwana.

Waliwasilisha ukweli Wake. Na kwa hivyo, jina hili, ambalo, kwa njia, linapatikana katika Hagai 1:13, linamwelezea Hagai kama Malaki Yahweh, yule ambaye, kama tarishi, hutoa ujumbe wa mtu mwingine. Hilo ni jambo zuri, ingawa mifano yote huvunjika mahali fulani; hilo ni mlinganisho mzuri wa kisasa kati ya tarishi na nabii.

Mtumaji anawasilisha ujumbe ambao haukuandikwa na mtumaji bali na mtu mwingine. Kwa hivyo, humpigii risasi mtumaji, ingawa huenda usipende anachotoa.

Zaidi kuhusu hilo baadaye kwa sababu, tena, manabii hawakushinda mashindano ya umaarufu.

Usemi huo pia unatumika katika Malaki 3:1 kuhusu Yohana Mbatizaji Ajaye, ambaye, kwa njia nyingi, ni sauti ya unabii. Na kuna njia mbili ambazo Biblia hufafanua hilo. Yeye ni sauti nyikani ikisema, itengenezeni njia ya Bwana.

Au ni sauti ikilia, nyikani, itengenezeni njia ya Bwana. Imewekwa alama tofauti kulingana na kifungu unachokiangalia na jinsi kilivyofafanuliwa. Lakini kwa vyovyote vile, Yohana alikuwa mjumbe huyo akiwaita watu waingie kwenye mikveot, madimbwi ya kuzamishwa kiibada, watubu, wabatizwe, na kufanya hivyo katika Yordani ambapo maji yanatiririka.

Ni tangazo kubwa. Ufalme wa Mungu umekaribia na kwa namna fulani utakuwepo wakati Yesu Mwenyewe atakapofika kwa njia fulani yenye nguvu na halisi. Hayo ni baadhi ya maneno ya jumla.

Baadhi ya maneno maalum yanayotumika kwa nabii. Navi ni neno linalotumika mara nyingi kama neno maalum kwa nabii. Kwa Kiarabu, ili kukuonyesha tu kufanana kati ya lugha za Kisemiti, Nebi ni neno la nabii.

Wanafunzi wa Chuo cha Gordon wanaosoma katika Chuo Kikuu cha Yerusalemu wanapata fursa ya kwenda kukaa juu ya paa la jengo lililoko maili chache kaskazini mwa Yerusalemu linaloitwa Nebi Samweli. Nabii Samweli. Na kutoka hapo, ona Yerusalemu kwa mbali.

Kimsingi, wasomi wamependekeza asili tofauti zinazowezekana za neno Navi. Abraham Joshua Heschel anasema kwamba, na nadhani labda yuko sahihi, kwamba neno Navi linatokana na mzizi wa Kisemiti unaopatikana katika Akkadian. Sasa kumbuka, kuna matawi mengi tofauti ya lugha za Kisemiti.

Kuna nchi moja kwa moja mashariki mwa Yerusalemu ambapo waliandika kwenye maandishi ya kikabari katika ulimwengu wa Mesopotamia, Wababiloni na Waashuri. Na lugha hiyo ya Kisemiti, Akkadian, ilipata jina lake kutoka Akkad, ambayo ilikuwa jimbo la jiji katika Bonde la Tigris-Frati la chini. Lakini Nabu katika Akkadian inamaanisha kuzungumza.

Umbo la nomino linamaanisha msemaji au msemaji. Na hivyo, Heschel anapendekeza kwamba nabii ni mtu aliyeitwa na Mungu na mtu aliye na wito. Mungu anamwita, na kama vile neno letu wito linavyorejelea vox populi, sauti ya watu, wito, nabii ana wito kutoka kwa Mungu, na hiyo ni, bila shaka, kuwa msemaji wa Mungu, mtu aliyepewa jukumu la kutoa ujumbe, mtu ambaye Heschel anapendekeza azungumze kwa mamlaka ya mtu mwingine.

Na hilo, bila shaka, linaonyeshwa vizuri katika kisa cha Musa ambaye hakutaka kwenda kwa Farao, na kwa hivyo Haruni ndiye mtu anayegongwa. Kwa hivyo, una Musa, ambaye anampa Haruni neno, na Haruni kisha analipeleka kwa Farao. Na hiyo ndiyo picha ya nabii, na mtiririko unapungua.

Katika hali hii, Musa ni kama Mungu, Haruni ni kama nabii, Mungu humpa nabii neno, na nabii, naye huliwasilisha kwa watu, kama vile Haruni alivyokuwa akiwasilisha neno kwa Farao. Sasa, mtiririko ni kinyume katika ukuhani. Kumbuka, kuhani aliwawakilisha watu kwa Mungu, kwa hivyo watu walimwendea kuhani, na kuhani alikuwa mpatanishi, ukitaka.

Toleo bora la kale la kuelezea kuhani ni Pontifex, ambaye alikuwa mtengenezaji wa daraja, kihalisi, kutoka Pons Pontus, Kilatini, kujenga au kutengeneza daraja ndio maana ya papa. Na Pontifex Maximus alikuwa kuhani mkuu. Kwa hivyo, aliziba pengo kati ya mwanadamu na Mungu.

Hiyo ni taswira nzuri sana, na pengine taswira bora zaidi tuliyo nayo katika lugha yoyote inayoshughulikia tafsiri ya Biblia ya jukumu la kuhani. Mtiririko ni kinyume chake. Unaanza na Mungu, ujumbe ni wake, Yeye huusambaza kwa mpatanishi au mjumbe wa posta, na huyo ndiye nabii.

Kwa hivyo, katika Kutoka 4:15 na 16, unapona andiko hili hapa, Mungu anasema, vipi kuhusu Haruni ndugu yako? Utasema naye na kuweka maneno kinywani mwake, nami nitawasaidia nyote wawili kusema, nami nitawafundisha la kufanya. Atasema na watu kwa ajili yako, naye atakuwa kama kinywa chako, na kama wewe ungekuwa Mungu kwake. Hilo ndilo unalopata katika Kutoka 4:15 na 16.

Una wazo lile lile katika Kutoka 7:1. Bwana akamwambia Musa, tazama, nimekufanya kama Mungu kwa Farao, na ndugu yako Haruni atakuwa Nabii wako. Kwa kweli anatumia neno nabii hapo katika Kutoka 7:1. Kwa hivyo mtiririko unatoka kwa mkuu wa kimungu hadi kwa nabii anayewasilisha ujumbe kwa watu. Hiyo ndiyo picha ya Navi.

Unapomtazama Yeremia, ambaye anatoka, bila shaka, kipindi cha manabii wa kale, katika sura ya kwanza ya Yeremia una aina hiyo hiyo ya msisitizo juu ya kile ambacho Navi hufanya. Inasema katika Yeremia 1:5, Nimekuweka, Yeremia, kuwa nabii wa mataifa, na anakataa hilo mwanzoni. Anasema, tazama, sijui jinsi ya kusema.

Alionekana kujua kile ambacho Navi anafanya, lakini akasema, tazama, sijui jinsi ya kusema. Mimi ni mtoto tu, na Bwana anasema lazima uende popote nitakapokutuma na useme chochote nitakachokuamuru, lakini usiogope, kwa maana mimi nipo pamoja nawe. Maneno yale yale unayopata kwenye kichaka kilichokuwa kikiwaka moto ambayo Mungu alimwambia Navi wa kwanza, Musa, mimi nipo pamoja nawe.

Kwa hivyo, Bwana alinyoosha mkono wake, akagusa kinywa changu, akaniambia, sasa nimeweka maneno yangu kinywani mwako. Katika Yeremia 1:9 kuna picha ya kile Navi anafanya. Mungu huweka maneno kinywani mwa nabii.

Hakika kuna uhusiano. Kwa hivyo, nabii kisha huzungumza ujumbe. Hakuna chochote hapa kuhusu Navi, iwe ujumbe ni mzuri au mbaya, hukumu au tumaini, Masihi, haki ya kijamii, chochote kile.

Ni yeye tu atakayezungumza, na hayo ndiyo yote Nabii alivyo. Yeye ni msemaji wa Mungu. Kuna manabii wachache wanawake katika Agano la Kale.

Hulda ni mmoja wao, na anakumbukwa huko Yerusalemu. Ukipanda mtaro wa kusini wa Mlima wa Hekalu, kuna Lango la Hulda. Kwa hivyo, nabii anazungumza kwa niaba ya mkuu wa kimungu.

Unazungumza chochote kile ambacho Mungu anatoa. Yeremia ni kinywa cha mwanadamu tu kwa ajili ya Mungu anayesema. Kuna kitendawili kila tunapotumia misemo kama Neno la Mungu.

Hilo linazungumzia asili yake, lakini pia ni neno la mwanadamu. Yaani, Mungu alitumia vyombo vya kibinadamu kwa njia ya kibinadamu, elimu yao, historia yao, ujuzi wao wa maneno, mazingira yao ya kihistoria, uchunguzi wao, kumbukumbu yao, na mtindo wao binafsi wa fasihi; Mungu huvitumia hivyo. Na kwa hivyo tuna umoja huu wa ajabu wa kimungu na kibinadamu.

Kadiri unavyosonga mbele zaidi au upande wa kushoto, tukizungumzia kitheolojia, mara nyingi watu huzungumza zaidi na zaidi kuhusu Biblia kama hati ya fasihi ya kibinadamu. Kinyume chake, kuna watu wengine wanaoharibu kitendawili cha Maandiko kama ya kimungu na ya kibinadamu. Kadiri wanavyosonga mbele zaidi, na wakati mwingine katika historia ya kanisa, wamewafanya waandishi wa Maandiko kuwa kama waandishi wa maandishi walioketi pale mahakamani, wakiandika, wakichukua yote kwa imla, bila kumthamini mwandishi mmoja mmoja.

Nasimama tu kukukumbusha, hasa katika mtindo wa fasihi, unaona katika Agano Jipya, anayezungumzia pesa zaidi kuliko mwinjilisti mwingine yeyote, ni Mathayo. Huo ulikuwa wito wake wa maisha. Alikuwa mtoza ushuru aliyeongoka, ukitaka.

Levi. Ni Luka anayezungumzia wanawake zaidi kuliko mtu mwingine yeyote, na alikuwa daktari na pengine aliwasiliana na wanawake wengi zaidi. Ni Luka anayekuambia mama mkwe wa Petro ana homa kali.

Anaingiza neno kubwa ndani, ambapo Marko havutiwi sana na maelezo hayo. Mungu aliruhusu usuli na mambo yanayomvutia kila mwandishi na akawaongoza katika uteuzi huo. Sawa, nimerejelea vifungu kadhaa hivi kwa ajili ya Navi.

Haraka, maneno mengine mawili, Roeh , yasichanganyike na Zaburi 23.1, ambayo inaanza, Adonai Roeh . Ni neno tofauti. Roeh inamaanisha mchungaji wangu.

Hili ni Roeh . Neno la mwonaji, linalotokana na mzizi wa Kiebrania wa mwaka wa kwanza, Ra'ah , linalomaanisha kuona. Mwonaji hufanya nini? Anaona.

Mlaji hufanya nini? Anakula. Kwa hivyo, msisitizo hapa uko kwenye umbo hili shirikishi, mtu anayeliona kama umbo shirikishi shirikishi. Linatokea takriban mara kumi katika Agano la Kale.

Bila shaka, Samweli anatajwa kama Roeh par excellence. Mungu anaweza kuwa alizungumza na Samweli katika ndoto au maono, kwa hivyo kunaweza kuwa na msisitizo huo wa kuona ujumbe kwa njia fulani ambayo Mungu hutoa.

Sawa nyingine inayofanana na hiyo ni hoseh . Hoseh ni mojawapo ya viambajengo hivi tendaji katika Kiebrania, ikimaanisha kuona. Na tena, katika hali fulani, inaweza kuwa na marejeleo ya kuona ufunuo. Sasa, kuna manabii kadhaa ambao walipata maono.

Unaenda kwenye sehemu ya kwanza ya kitabu cha Zekaria. Alipata maono manane ya usiku. Unaenda kwenye Amosi 7-9.

Una maono matano ya Israeli na ufalme wa kaskazini na hali yao. Kwa hivyo, neno hilo linaweza kutumika kwa njia ya jumla zaidi kwa nabii. Lakini nyuma ya wazo hilo labda kulikuwa na wazo la sio tu kukabiliwa na Mungu, bali pia kuelewa mambo fulani kupitia kile kinachoitwa maono ya kinabii.

Kwa hivyo, kwa muhtasari, basi, unabii ni ujumbe kutoka kwa Mungu. Utakuja katika maumbo na ukubwa tofauti. Kwa mtazamo wa kifasihi, wacha nitaje njia kadhaa ambazo nabii aliweka nyenzo.

Moja iko katika simulizi iliyonyooka. Sasa, Yona ni mfano mmoja wa hilo. Kuna sura nne katika Yona.

Sura ya pili inaelekea kuwa ya kishairi, ambayo ni ujenzi mpya wa sala ambayo labda ilitolewa kutoka tumboni mwa samaki. Na hivyo, ni ushairi. Lakini sehemu iliyobaki, sura ya 1, 3, na 4, inasimulia hadithi.

Wengine hata wanaiona kama ya kifumbo. Lakini ni simulizi linalosimulia kuhusu nabii aliyejaribu kumkimbia Mungu na hakumtii alipoenda Ninawi. Tuna historia fupi katika Amosi 7, ambayo nitarudia tutakapozungumzia Amosi, ambapo Amosi anaanza kuingilia kati.

Ni mtu kutoka Tekoa katika eneo la Bethlehemu, na Mungu anamwita aende kaskazini na kwenda kwenye mojawapo ya madhabahu muhimu ya Ufalme wa Kaskazini huko Betheli. Na huko, anakutana na kuhani anayeitwa Amazia. Na ana mzozo mdogo na Amazia.

Na kimsingi anamthibitishia Amazia kwa nini yuko pale. Anasema, tazama, mimi si nabii, wala mimi si mwana wa nabii. Bwana aliniita nisifuate kundi na kusema, nenda ukawatabirie watu wangu, Israeli.

Hizo ndizo zilikuwa sifa zake. Hakuwa na shahada ya seminari ambayo angeweza kuitoa. Aliomba tu wito wa kimungu.

Na alikuwa na maneno machungu sana kwa sababu alizungumzia kuhusu Mfalme Yeroboamu, ambaye mkewe angekuwa kahaba, na alizungumzia kuhusu kuanguka kwa Ufalme wa Kaskazini. Maneno magumu sana kutoa katika patakatifu katika Ufalme wa Kaskazini. Pia ninamjumuisha Yeremia hapa.

Yeremia kwa manabii wa Agano la Kale ni kama vile 2 Wakorintho ilivyo kwa Agano Jipya. 2 Wakorintho ni barua ya Paulo yenye maelezo mengi zaidi ya maisha yake. Tunajifunza zaidi kuhusu maisha ya kibinafsi ya Paulo kutoka 2 Wakorintho.

Mfano wa hilo, hata katika 2 Wakorintho, alizungumzia kuhusu kuvunjika kwa meli, alizungumzia kupigwa mara tano kwa viboko 39. Unajua, ufahamu huu binafsi kuhusu Paulo, tunapata zaidi katika 2 Wakorintho. Paulo hafichui mengi kuhusu maisha yake binafsi katika barua zake zingine.

Kidogo katika Wafilipi, kilichopewa jina la Mfalme Sauli kutoka kabila la Benyamini. Alikuwa na bidii akiwa kijana katika kutafuta maarifa ya Kiyahudi, ambayo alijivunia sana. Hatujui mengi kumhusu Paulo kama mtume.

Tunapata uzoefu mwingi wa kuvutia katika kitabu cha Yeremia. Anatuambia mengi kumhusu. Anatuambia kwa nini alikuwa mchumba.

Kwa kweli, kuna mstari mmoja mdogo wa kuvutia kuhusu hilo katika Yeremia, ambao unatumiwa na Wayahudi wa Orthodox hadi leo. Kama umewahi kutazama harusi ya Wayahudi wa Orthodox katika filamu au hata kama unaishi Yerusalemu au unaenda hotelini Jumanne huko Yerusalemu, utaona harusi nyingi za Orthodox. Nilikuwa na kikundi cha watalii mara moja huko Yerusalemu, na nikasema, jihadharini na harusi; ni Jumanne.

Na tulikutana na sherehe nane tofauti za harusi siku hiyo ya Jumanne, wakiwemo wanne waliokuwa wameweka nafasi katika hoteli tuliyokuwa. Mojawapo ya mambo yanayotokea ni bibi harusi kumzunguka bwana harusi. Sasa, usemi huo mdogo unatoka kwa Yeremia.

Bibi harusi anamzunguka bwana harusi na kuzunguka mara saba. Nilimuuliza rabi wa Orthodox, imekuwaje hilo litokee katika harusi ya Orthodox? Alisema, unajua, utabadilika mara nyingi, na ni muhimu sana kumwona mtu kutoka kila pembe. Mtazame vizuri mmoja kwa mwingine.

Ni Yeremia anayezungumzia hilo. Nadhani alitafakari kwa kusita kuhusu ukweli kwamba Mungu alimzuia kuolewa kwa sababu Yerusalemu ingezingirwa na kutoingia katika mambo ya kawaida ya maisha kukawa ishara na ishara ya ukweli, angalia, 586 iko karibu. Aina zingine za unabii wa fasihi huenda zisiwe katika Biblia kama masimulizi bali zaidi kama mazungumzo.

Huo ni mbinu ya kuvutia. Tutajifunza Habakuki katika kozi hii na Habakuki amepangwa kwa njia fulani kama mazungumzo. Ndiyo maana Habakuki anaitwa nabii wa mwanafalsafa na baadhi, ambapo yuko tayari kumshtaki Mungu, kumwita Mungu gizani, na ana maswali kadhaa anayotaka kumwuliza Mwenyezi, hasa kutokana na ukweli kwamba watu wake wa agano wanashambuliwa na adui ambaye ni mwabudu sanamu na anatoka nje kula chakula cha mchana ikilinganishwa na watu wake, ingawa wangekuwa wabaya kiasi gani.

Kwa hivyo, anatupa swali lake, na Mungu anarudi na jibu. Anatupa swali lingine, na Mungu anarudi na jibu. Ni kama mazungumzo.

Una swali na jibu sawa na kitu chochote kutoka kwa mtazamo mwingine katika Malaki, ambapo una swali na jibu. Aina nyingine ya nyenzo na umbo la fasihi ni unabii. Manabii wanajulikana kwa kuruhusu mabomu yaruke, kuangusha mabomu yao ya kitheolojia, na kisha kutoka nje ya mji, kama vile baadhi ya wainjilisti wakati mwingine huenda makanisani, na wachungaji hulazimika kuchukua vipande.

Mengi ya manabii haya yanaonyesha, katika siku 40 Ninawi itaharibiwa; mmoja wa manabii wenu maarufu alisema hivyo kwa njia ya kushangaza; ni hotuba yenye nguvu sana. Unamchukua Mika, aliyewapa viongozi wa siku zake manabii. Ikiwa hamjui haki, ninyi mnaochukia mema na kupenda uovu, mnararua ngozi ya watu wangu na nyama ya mifupa yao, mnaokula nyama ya watu wangu, mnaondoa ngozi yao na kuivunja mifupa yao vipande vipande, mnaikatakata kama nyama ya sufuria, kama nyama ya sufuria.

Anasema nyinyi viongozi ni kama wala watu kwa jinsi mnavyowatendea waathiriwa wao. Lugha imetiwa chumvi; ndiyo, imezidi; ndiyo, ni ya mfano, ndiyo, lakini ina nguvu sana na ya kuigiza sana. Hizi ni unabii.

Aina nyingine ya fasihi ya maono, ingawa ni ya mwisho wa dunia, ni aina tofauti ya fasihi katika Biblia ya Kiebrania; unaipata katika Isaya 12, 24-27, unaipata katika Zekaria, na sehemu zingine za Agano la Kale. Bonde la Mifupa Kavuu, Ezekieli 37,

maono haya yanayokuja, maono ya mwisho wa dunia; kwa ufunuo, tunamaanisha Mungu anajifunua Mwenyewe kwa sababu yuko karibu kuja na kuleta hukumu ya kuisafisha dunia, au katika hali hii, watu wake mwenyewe kutokana na uovu. Na kuna maono yanayotolewa kuhusu nyakati za mwisho au jinsi hii inavyofanywa.

Kuna aina mbalimbali za fasihi ambapo nabii anaweza kusema, Niliona hili, na analielezea, kama Israeli katika makaburi ya Babeli, na bado, kuna mlio wa mifupa. Mungu huweka mishipa katika mwili, nayo hufufuka, ufufuo. Vipengele viwili vikuu vya mafundisho ya kinabii, kwa muhtasari tu.

Jambo la nne linaloelezea hilo ndilo sehemu kuu ya kile ambacho nabii alifanya. Alitukana, alirekebisha, na alizungumza kwa kuhimiza. Nabii ni mtangazaji wa uadilifu wa maadili na kukemea; alikuwa mrekebishaji wa siku zake.

Shauku yake ilikuwa kufichua unafiki wa kidini. Kuna nabii mwingine uliyemsoma katika vitabu vinne vya kwanza vya Agano Jipya ambaye alipenda kufanya jambo lile lile: kufichua unafiki. Hivyo ndivyo manabii walivyofanya.

Walitoa wito wa mageuzi ya kiroho, na utumwa, na ulevi, na ndoa za watu wa mataifa mengine. Walitoa wito wa kuondolewa kwa ibada ya sanamu kwa sababu ilimaanisha kuwa wewe ni mtu mwenye matatizo ya kiroho ikiwa ungefika hekaluni, na bado, ulikuwa na mambo yako ya kibinafsi yakiendana na Baali upande. Manabii walikuwa walinzi wa Israeli, walinzi wa kiroho, wakilinda urithi na kuwaita watu warudi kwenye kanuni za juu na za juu za Musa.

Manabii hawakuwaita watu waandamane kwa ajili ya mdundo mpya wa ngoma, na ingawa msisitizo wao ulikuwa zaidi juu ya mageuzi ya kijamii na maadili kuliko ilivyokuwa kwenye ibada za sherehe, na kufanya ibada za hekaluni kwa usahihi zaidi. Maneno yao yalikuwa machungu, kwa sababu mara nyingi walikemea. Hivi ndivyo Isaya alivyoweka unabii wake.

1-39, tutaangalia hilo baadaye katika kozi. Hukumu kubwa. Kisha anaanza sura ya 40, Fariji, fariji watu wangu.

Septuagint inatumia neno parakaleo kwa neno hilo faraja. Neno lile lile lililotumika katika Injili ya Yohana kwa Roho Mtakatifu, ambaye ni mfariji. Kwa kweli, yule aliyeitwa kusaidia au kusaidia.

Kuna njia kadhaa tofauti zinazoweza kutafsiriwa. Kwa hivyo, kuna usemi wa nne, walipojaribu kutekeleza agano, ikiwa mtataka. Sio kulivunja agano na kusema, tuna njia bora zaidi.

Kulikuwa na utabiri fulani. Utabiri huo ungeweza kuwa wa majanga yaliyokaribia, kama vile uharibifu wa Yerusalemu. Lakini utabiri mara nyingi ulikuwa mtamu kusawazisha uchungu.

Na kwa hivyo, kulikuwa na tumaini, nitakurudisha nyumbani. Hautakuwa kifungoni milele. Utumwa utaisha.

Ni miaka sabini. Unarudi nyumbani. Kulikuwa na tumaini.

Tumaini kubwa zaidi, bila shaka, lilikuja katika kutangaza kuondolewa kwa uovu duniani. Uovu, kwa kutumia maneno ya Habakuki, ujuzi wa Mungu siku moja utaifunika dunia kama maji yanavyoifunika bahari. Maneno ya Isaya 2, panga zitafuliwa kuwa majembe, na mikuki kuwa miundu ya kupogoa.

Katika enzi ya kimasihi, mataifa hayatajifunza vita tena. Sanaa ya vita yenye uharibifu itaondolewa. Au, kwa maneno ya Zekaria, katika siku hiyo, Bwana atakuwa mfalme juu ya dunia yote.

Atatawala na kutawala dunia yote. Simba wakilala na wana-kondoo, taswira ya Isaya. Kila mtu ameketi chini ya mzabibu wake na chini ya mtini wake.

Na hakuna wa kumtia hofu, maneno ya Mika. Kwa hivyo, huu ndio utamu uliotoa tumaini la mustakabali mzuri zaidi. Kwa hivyo mkono huo mkali wa marekebicho na hukumu ulikuwa ukisawazishwa kila wakati na kutia moyo na tumaini kwa wale ambao wangukuwa mabaki wenye haki.

Sawa, nadhani nitaishia hapo kwa leo. Wakati ujao, nitakuwa na mambo mengine machache ya utangulizi kisha nitaendelea kuzungumzia baadhi ya sifa za manabii wa kweli au wa kweli tofauti na wadanganyifu bandia waliopo, wakijifanya kama manabii lakini kwa kweli Biblia inawaita manabii wa uongo. Bado wako miongoni mwetu.

Wao ni wa aina tofauti. Lakini nitakuwa na la kusema kuhusu hilo Ijumaa, Mungu akipenda.

Huyu ni Dkt. Marv Wilson katika mafundisho yake kuhusu manabii. Huu ni kipindi cha 2. Utangulizi Unaendelea.